درنگ

حس امنیت؛ مهم‌ترین نیاز کودک

تصور کنید احساس امنیت در کودک وجود نداشته باشد، با احساس عدم‌امنیت در کودکان، آنها یاد می‌گیرند که نمی‌توان به دیگران برای مراقبت اعتماد کرد. چنین جهان‌بینی‌ای تاثیر منفی عمیقی بر حرکت‌های و زندگی آینده آنها خواهد داشت. از جمله اینکه آنها چگونه خود و زندگی عاطفی، روابط و تلاش‌هایشان را می‌بینند. کودکانی که دلبستگی ناایمن دارند، اضطراب جدایی قابل‌توجهی را هنگام ترک والدین تجربه می‌کنند و حتی با بازگشت والدین آرامش کمی پیدا می‌کنند. آنها اغلب توسط معلمان و سایر مراقبان به‌عنوان نیازمند و چسبنده توصیف می‌شوند. در بزرگسالی از صمیمیت می‌ترسند، در بیان احساسات خود مشکل دارند و به روابط صمیمانه خود اعتماد ندارند. پریسا ایازی، روان‌شناس بالینی درمورد همین موضوع در مقاله‌ای که چندی پیش در بنیاد روان‌شناسی مارو منتشر شد، به موضوع امنیت روانی کودکان پرداخت که اینجا بخشی از آن را با هم مرور می‌کنیم.

تصور کنید احساس امنیت در کودک شکل‌گرفته و کودکانی را در نظر بگیرید که با احساس دلبستگی ایمن به والدین خود بزرگ شده‌اند. یا وجود احساس امنیت در کودکان آنها به والدین خود به‌عنوان افرادی امن، دوستانه و قابل پیش‌بینی نگاه می‌کند که می‌توانند برای برآورده‌کردن نیازهای خود روی آنها حساب کنند. نگرش آنها به روابطی که متعاقبا ایجاد خواهند کرد نیز به همین شکل خواهد بود. در آزمایش‌های مختلف کودکانی که به والدین خود دلبستگی ایمن داشتند به‌راحتی از والدین خود جدا می‌شدند و با اشتیاق از آنها استقبال می‌کردند و در صورت ترس به‌راحتی توسط والدین آرام می‌شدند. در بزرگسالی، این کودکان عموما عزت‌نفس بالایی داشتند. از نظر اجتماعی توانمند بودند و قادر به برقراری و حفظ روابط صمیمانه بودند.

بچه‌های ایمن اعتمادبه‌نفس دارند، احساس امنیت می‌کنند و انعطاف‌پذیر هستند. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌هایی که والدین می‌خواهند در فرزندان خود ایجاد کنند، احساس امنیت عمیق در خود و جهان است. سه پیام وجود دارد که باید فرزندانتان دریافت کنند تا حس امنیت در کودکان درحال رشد تقویت شود. کودکان دارای خلق‌وخو، سبک‌های عاطفی و نیازهای متمایز هستند. آنها همچنین پیام‌هایی را به روش‌های مختلف ارسال می‌کنند تا به شما درمورد نیازهای خاص خود هشدار دهند.

یک راه اساسی برای ایجاد اعتماد و برای رفع نیاز به امنیت در کودکان، تعامل با فرزندانتان به روشی است که با ویژگی‌ها و پیام‌های منحصربه‌فرد آنها سازگار باشد. اگر خجالتی هستند، در موقعیت‌های اجتماعی به آنها آرامش می‌دهید. اگر ریسک‌پذیر هستند، شما محدودیت‌های معقولی برای اطمینان از ایمنی آنها در نظر می‌گیرید. با انجام این‌کار، شما به نیازهای آنها به روش‌هایی پاسخ می‌دهید که برای آنها معنادارتر و راحت‌تر باشد. شناخت آنها از درک شما به‌عنوان پایه‌ای برای اعتماد و دلبستگی ایمن عمل می‌کند. در مقابل، وقتی به نیازهای فرزندانتان به‌شیوه‌ای که با آنها هماهنگ نیست پاسخ می‌دهید، شرایطی ایجاد می‌کنید که امنیت روانی کودکان به خطر می‌افتد. ثبات، به‌ویژه برای ایجاد دلبستگی ایمن و ایجاد احساس امنیت در کودک اهمیت دارد. کودکان مبتلا به دلبستگی نامنظم الگوی واضحی از رفتار دلبستگی نشان نمی‌دهند. گاهی نزدیک می‌شوند، گاهی اجتناب می‌کنند و گاهی اوقات در مقابل والدین خود مقاومت می‌کنند. پاسخ‌گویی ناهماهنگ توسط والدین ممکن است به دلبستگی نامنظم کمک کند؛ به‌عنوان مثال، در یک زمان سریع پاسخ می‌دهد، اما در نوبت بعدی غفلت می‌کند، یا در یک نوبت صمیمیت و حمایت می‌کند و در نوبتی عصبانی است و انتقاد می‌کند. با این پیام‌های متفاوت، امنیت روانی در کودک دچار مشکل می‌شود و کودکان نمی‌توانند پیش‌بینی کنند که چه زمانی و چگونه والدین‌شان به آنها پاسخ خواهند داد. وقتی فرزندانتان شما را در احساسات، رفتار و واکنش‌هایتان ثابت می‌بینند، به آنها این امکان را می‌دهید که به‌طورکلی روابط و جهان را قابل پیش‌بینی و قابل کنترل ببینند و درنتیجه احساس امنیت عاطفی کودک شکل می‌گیرد که به تمام جنبه‌های زندگی آنها تعمیم می‌یابد.

تجربیات اولیه که در آن فرزندان شما برای کشف دنیای ماورای شما احساس امنیت می‌کنند، راه را فراهم می‌سازد تا حس یک دنیای امن را توسعه دهند و احساس امنیت در کودک شکل بگیرد. این باور به دنیای امن از سه برداشت متمایز تشکیل شده است.

اول، بچه‌ها می‌دانند که هرچقدر هم دورتر بپرسه بزنند، والدینشان (و دیگران مانند مراقبان و پناهگاه امنی برای آنها) فراهم می‌کنند که وقتی به مرزهای بیرونی منطقه آسایش خود رسیدند، می‌توانند به آنجا بازگردند.

دوم، کودکانی که در دنیای اطراف خود کاوش می‌کنند، می‌دانند که اگر تهدیدی را تجربه کنند - چه واقعی و چه خیالی- توانایی حرکت در آن‌های مطمئن را از طریق پناه‌جویی دارند.

سوم، کودکان از طریق پیام‌هایی که از والدین خود دریافت می‌کنند و مشارکت مستقیم، به این باور می‌رسند که جهان اساسا مکانی امن است (درحالی‌که می‌دانند خطرات همیشه وجود دارد و باید اقدامات احتیاطی منطقی انجام شود).

وقتی احساس امنیت در کودک شکل نمی‌گیرد و اعتقاد به دنیای ناامن دارد، تجربیات و ادراکات بسیار متفاوتی دارد. ممکن است پیام‌های دنیای خطرناک از سوی والدین نگران یا هراسان به آنها منتقل شده باشد.

شما طبیعتا نگران امنیت فرزندانتان هستید. متاسفانه، این نگرانی ذاتی ضروری، گاهی اوقات می‌تواند به یک دلهره غیرمنطقی و ترس شدید تبدیل شود. شما ممکن است ناامنی‌ها و ترس‌های خود درمورد خود و جهان را از طریق گلوبه‌ورداری و واکنش‌های نامتناسب به موقعیت‌هایی که فرزندانتان با آن مواجه می‌شوند، به فرزندانتان منتقل کنید.

خطرات عینی کوچک توسط فرزندان شما -به‌عنوان مثال، بالارفتن از نردبان در زمین بازی- می‌تواند به‌عنوان تهدیدی برای زندگی آنها در نظر گرفته شود، زیرا شما از ارتفاع می‌ترسید. فرزندان شما رادار حسی دارند که مستقیما با احساسات و ادراکات شما درمورد آنها و جهان تنظیم می‌شود. آنچه ادراک شما را به‌محض اینکه از شما سرچشمه می‌گیرد، روی صفحه رادار احساسی خود دریافت می‌کنند. این پیام‌ها باعث می‌شود احساس امنیت در کودک و اعتماد به دنیا شکل نگیرد.

هدف شما از القای حس دنیای امن در فرزندانتان این است که به آنها اجازه دهید منطقه راحتی خود را بیابند و آنها را تشویق کنید تا به‌طور پیوسته آن را گسترش دهند. به نظر می‌رسد که کودکان براساس خلق‌وخوی ذاتی آنها یک منطقه آسایش ازپیش‌تعیین‌شده دارند که در ابتدا تعیین می‌کند که چقدر مایل به پرسه‌زدن در محیط هستند. برخی رسک‌گریز هستند، برخی بی‌باک به نظر می‌رسند و برخی دیگر، بسته به ماهیت «ریسک» جایی در این بین قرار دارند.

گزارش «شرق» از بررسی حقوقی و روان‌شناختی چرایی انتشار تصاویر کودکان توسط مادر و پدرها

تصویرم را منتشر نکن

شاید هنوز فرهنگ عمومی ما به جمع‌بندی دقیقی درمورد اصول انتشار فیلم و عکس از کودکان نرسیده است. مادر و پدرهای بسیاری، صفحات شخصی خود را با انتشار تصاویر از روزمره فرزندان خوراسانشان پر می‌کنند که هدف جذب تبلیغ و کسب درآمد هم ندارند. اما بسیاری از متخصص‌های حوزه کودکان به هر ترتیب انتشار تصاویر کودکان زیر ۱۸ سال را که بلوغ فکری و قدرت تصمیم‌گیری ندارند نادرست می‌دانند. کمااینکه در سال‌های اخیر در بسیاری از کشورها این حق کودک مهم شمرده شده و افراد بسیاری بعد از ۱۸ سالگی به‌دلیل انتشار تصاویرشان در کودکی، از مادر و پدر خود شکایت می‌کنند.

در اظهارات متخصص‌های داخل این گزارش، تاکید جدی بر آن شده که هر محتوایی از کودکان چه به خواست خودشان و چه بدون‌رضایت آنها در جهت کسب درآمد مجازی منتشر شود، از جنبه روان‌شناختی و حقوقی ایرادی بزرگ است. بنابراین همه کاربران باید با نادیده‌گرفتن آن باعث متوقف‌شدن این چرخه شوند. این حساب کارانی مثل‌ها می‌شود که کودکان‌شان نمی‌توانند پیش‌بینی کنند که چه زمانی فرار می‌دهد که چرا نباید والدین این‌کار را انجام دهند؟

نسترن فرخه

بندهای نانوشته قانون

موارد بسیاری از شکایت فرزندان بالای ۱۸ سال از مادر و پدرها رسانه‌ای شده که نسبت به انتشار تصاویرشان در کودکی معترض بودند. این شکل پرونده‌ها با کامل‌ترشدن قوانین بسیاری از کشورها، بیش از گذشته به چشم می‌خورد. اما این موضوع مورد توجه قانونی قرار نگرفته است. البته در بخشی از قانون به این مسائل پرداخته شده که بیشتر درمورد کودکان بزنده‌اند است.

«رضا شفاخواه»، دبیر کمیته حقوق کودک اسکوما به قانون ۱۹ اجازه از اطفال و نوجوان مصوب اردیبهشت سال ۹۹ اشاره می‌کند و به «شرق» می‌گوید: «هرکس هویت، اطلاعات یا اسرار طفل یا نوجوان بزدیده یا در وضعیت مخاطره‌آمیز را افشا کند، به مجازات مقرر در قانون محکوم خواهد شد. یعنی اگر تصویرش را از طریق رسانه‌های گروهی تکثیر و توزیع کند جرم است. بنابراین انتشار تصویر کودکان بزدیده و بزهکار زیر ۱۸ سال و هر کودکی که در معرض مخاطره قرار دارد مثل اعتیاد مادر و پدر و یا جدایی، فرار از مدرسه، فرار از خانه، ترک تحصیل، پناه‌جویی، پناهندگی، بیماری جسمی و ذهنی و هر وضعیتی که شامل آسیب‌های اجتماعی و وضعیت مخاطره‌آمیز خواهد بود، مجازات دارد. بنابراین انتشار تصاویری که این موضوع را از کودک به نمایش بگذارد و موجب ترویج خشونت کودکان باشد جرم است. اما برای انتشار تصویر کودکانی که بزدیده و بزهکار نیستند، ما مقرره قانونی نداریم. البته به‌لحاظ حقوق کودک و با توجه به بیمان‌نامه و کنوانسیون حقوق کودک در ماده ۳ آن اعلام می‌کند که مصالح عالیه کودکان باید در اولویت تصمیم‌گیری قرار گیرد و کودک زیر ۱۸ سال اختیاری نسبت به زندگی خودش ندارد. به‌طور مثال، یک کودک اسمان اینکه یک قرارداد را امضا کند، ندارد و فقط امکان دریافت هدایا دارد. کودکی که توسط والدین اینفلوئنسر شده در واقع وارد یک روند تجاری شده. مادر و پدر و هرکسی که این تصاویر را به‌قصد تجارت منتشر می‌کند، پولی را کسب می‌کند و منفعتی را به دست می‌آورد.

از طریق محتواهای کودک حمله مجازی‌اش بازدید پیدا می‌کند و با همین روند کسب‌وکار خود را پیش می‌برد؛ درحالی‌که کودک امکان واردشدن به معامله اقتصادی خاصی نمی‌تواند داشته باشد. ممکن است بعد از آنکه به ۱۸سالگی رسید و سن بلوغ را رد کرد، به مادر و پدر خود معترض باشد که از تصویر من به این شکل استفاده کردید؛ چون کودک اختیاری در این زمینه ندارد. پس مادر و پدر نمی‌توانند از هویت کودک برای جلب منافع اقتصادی و کسب درآمد استفاده کنند. طبق قانون معامله‌ای برای کودک ناقد و صحیح است که چیزی را دریافت کند که قرار نیست در برابر آن چیزی پس بدهد. مثلا می‌توان برای تولد، موفقیت تحصیلی یا بی‌مناسبت چیزی دریافت کنند. اینکه کودک تصویر خود را ارائه دهد که حتی اگر منفعت تمام این محتواها به حساب بانکی برای خود کودک تبدیل شود، بازهم تولید محتوا برای مصالح اقتصادی از تصویر کودک، غیراقتوانی است. در نظر داشته باشید که برای این موضوع ممنوعیت مشخصی در نظر گرفته نشده است؛ درحالی‌که بسیاری در قشر متوسط و حتی مرفه جامعه با تصاویر فرزندان خود تولید محتوا می‌کنند. درکل درست است که ممنوعیت صریح قانونی نداریم، ولی بهتر است براساس کلیت قانون مدنی و حقوق کودکان، بزرگ‌ترها این‌کار را نکنند. چون کودک می‌تواند بعد از ۱۸سالگی متعرض خانواده خود شود که چون آن زمان اختیاری بر تصمیم خود نداشتم، نباید از چهره‌ام سوءاستفاده می‌شده».

از کودکان اجازه می‌گیریم؟

بیشتر متخصص‌های حوزه کودک تاکید دارند انتشار تصاویر کودکان به‌شکل گسترده در مالتی‌مدیا زیر یا گذاشتن حریم خصوصی کودکان است. موضوعی که «پریسا پویان»، روان‌شناس و فعال حوزه کودک، در گفت‌وگو با «شرق» به آن اشاره کرد. ایشان در شروع صحبت‌هایش به خلق بیمارانی جنس پرداخت: «یکی از اقسام اختلال‌های جنسی بدوطیلی است و انتشار تصاویر کودکان در سطح وسیع امنیت کودکان را زیر سوال می‌برد. آن‌هم با آمار ۶۰ الی ۸۰ درصدی قوه‌دوگرای آزاری که جانب افراد درجه اول کودکان رخ داده است. بلاخودایت. این ماجرا بزرگ‌نمایی کودک در فضایی است که می‌تواند به کودک آسیب برساند. به‌ویژه آنکه ما فیلم‌ها و تصاویری را از کودک منتشر می‌کنیم که زیبایی یا رفتار شیرین آنها را به نمایش می‌گذارد. با این‌کار کودکان را در معرض خطر قرار می‌دهیم تا دیده شوند؛ چون همیشه در بین دنبال‌کنندگان صفحات این والدین، هم افرادی هستند که بیماری جنسی دارند. این مسائل به‌شدت برای کودک آسیب‌زننده خواهد بود. طبق بیمان‌نامه‌های حقوق کودک سن کودکی زیر ۱۸ سال است و بزرگسالی از ۱۸ سال به بالا حساب می‌شود، بنابراین طبق رفتار این والدین با فرزندان‌شان، هرچه سن کودک کمتر باشد، والدین حیطه خصوصی کمتری برای او قائل هستند و تمام کارهای کودک را با دوربین موبایل رصد می‌کنند. ولی از این همه آن قفط رفتارهای شیرینش منتشر می‌شود. این روند باعث می‌شود بچه یاد بگیرد تنها رفتارهایی را انجام دهد که مورد تایید بزرگ‌ترها باشد و اینجا دیگر زمانی برای کودکی‌کردن او وجود ندارد. چون دیگر حرف‌هایی را که خودش دوست دارد، هم نمی‌زند و فقط جملاتی را به کار می‌برد که خوشایند دیگران باشد. به‌طور مثال، عکس‌هایی که از کودکان اینفلوئنسر منتشر می‌شود چون با دنبال‌کننده‌های بسیاری همراه می‌شود، این را به کودک القا می‌کند که تو چقدر دوست‌داشتنی هستی و چقدر باید دیده‌شدن خواهی بود، اما اگر در بزرگسالی و در دنیای واقعی، این کودک به قدر کافی برای زیبایی و شیرین‌زبانی‌اش که دارد، مورد توجه قرار نگیرد یا یک ناکامی عظیم مواجه می‌شود. به نظر من اینکه والدین با محتوای تصویری از کودکان‌شان در فضای مجازی دنال‌کننده جذب می‌کنند یا حتی از این راه کسب درآمد هم می‌کنند، همه نوعی از اقسام کار کودک است. اصل مهم این است که کودکان نباید برای خواسته‌شدن زندگی کنند. با این‌کار ما کودک را در معرض قضاوت‌های بسیاری در مبدا قرار می‌دهیم. مثلا یک روش آن همین است که همه شروع به کامنت‌گذاشتن می‌کنند و خوب است بدانیم که هم‌اثر قدر کامنت به می‌تواند به کودک آسیب بزند. کامنت خوب هم همان آسیب دارد. نکته آخر اینکه قبل از ما می‌خواهیم از همسر، خواهر، برادر و هرکس دیگری عکسی منتشر کنیم، قبل از انتشار برداشت خود را بگیریم که اگر مخاطب باشد، اجازه انتشارش خواهد بود. اما در بازیگر کودکان اگر چنین سؤالی را هم مطرح کنیم، باز کودکان قوه تشخیص کاملی ندارند تا کامنت آنها مورد اعتماد باشد. پس در برابر انتشار تصویر کودکان، باید خیلی حساسیت به خرج بدهیم».

تجربه غیرمستقیم نوعی از خشونت

در موارد بی‌شماری از پرونده‌های شکایت فرزندان از والدین، برای انتشار تصاویر در کودکی، افراد حتی امکان بابکردن تصاویر کودکی خود را هم در نظر نداشتند و همین منجر به نوعی خشونت روانی برای آنها شده است. «سارا باقری»، وکیل حقوق کودک، درباره همین موضوع به «شرق» می‌گوید: «با توجه به اینکه کودکان هنوز به قوه تشخیص عقلی نرسیدند تا متوجه شوند انتشار تصاویرشان در فضای مجازی به مصلحت آنها خواهد بود یا نه که رضایت‌شان را اعلام کنند. پس انتشار تصاویر کودکان در فضای مجازی به نوعی سوءاستفاده از آنها محسوب می‌شود. گاه هدف از آن درآمدزایی باشد یا اهداف دیگر باشد. به این دلیل که امکان بازیابی مجدد این تصاویر در فضای سایبری وجود دارد، این موضوع می‌تواند منجر به تهدید و خشونت کودکان باشد؛ همچنین باعث تضییع امنیت کودکان در فضای مجازی خواهد بود که معمولا به‌شکل آرزاوذیت سایبری علیه کودکان رخ می‌دهد. پست‌ها منتشر می‌شود. درکل انتشار اطلاعات خصوصی کودکان به‌نوعی امنیت آنها را تهدید می‌کند. خیلی وقت‌ها ما می‌بینیم پیام‌های جنسی و روانی سیاری برای آنها دارد. علاوه‌براینکه خیلی وقت‌ها خود بزرگ‌ترها شروع به انتشار این تصاویر می‌کنند، نوجوان‌ها هم تحت تاثیر این شرایط قرار می‌گیرند و به‌نوعی با مزاحمت و تهدید سایبری مواجه می‌شوند. یکی از عوارض این‌کار، اضطراب و حس ناامنی و اختلال‌های بادگیری در طول دوران مدرسه است که برای آنها ایجاد می‌شود. در ماده ۳ قانون حمایت از حقوق کودک و نوجوان هم تاکید شده که فعلی که باعث آسیب روحی و جسمی کودک شود، آن کودک در معرض خطر شناخته می‌شود. همچنین بند هفت ماده ۱۰ قانون کودک و نوجوان هم درباره همین موضوع جرم‌انگاری شده، تصویر محتوایی که در آن از کودکان بهره‌کیری شود، قابل جرم‌انگاری است. حتی در حوزه بین‌المللی هم بیمان‌نامه حقوق کودک را داریم که در ماده سه اعلام می‌کند منافع عالی کودک باید رعایت شود. در ماده ۱۶ هم به حریم خصوصی کودکان اشاره می‌شود. در بند اول این کنوانسیون هم درباره وظیفه دولت‌ها برای اقدامات آموزشی صحبت می‌کند که تا کودکان از همه موارد خشونت در امان باشند. با توجه به اینکه هر فرد زیر ۱۸ سال کودک محسوب می‌شود و بعد از آن سن تصمیم انتشار تصویر فرد با خودش خواهد بود که آن‌هم نیاز به فرهنگ‌سازی و آموزش‌های از طرف خانواده و مدرسه دارد. درهرحال فضا برای سوءاستفاده از کودکان در این محیط بسیار زیاد است و ارگان‌های مربوطه و خانواده باید مراقب حریم خصوصی کودکان باشند».

«هرکس هویت، اطلاعات یا اسرار طفل یا نوجوان بزدیده یا در وضعیت مخاطره‌آمیز را افشا کند، به مجازات مقرر در قانون محکوم خواهد شد. یعنی اگر تصویرش را از طریق رسانه‌های گروهی تکثیر و توزیع کند جرم است. بنابراین انتشار تصویر کودکان بزدیده و بزهکار زیر ۱۸ سال و هر کودکی که در معرض مخاطره قرار دارد مثل اعتیاد مادر و پدر و یا جدایی، فرار از مدرسه، فرار از خانه، ترک تحصیل، پناه‌جویی، پناهندگی، بیماری جسمی و ذهنی و هر وضعیتی که شامل آسیب‌های اجتماعی و وضعیت مخاطره‌آمیز خواهد بود، مجازات دارد».

آیا فرزندان حق شکایت از والدین خود را دارند؟

کودکان همیشه جزء، مهم‌ترین گروه یک جامعه محسوب می‌شوند و بنابراین باید قانون حامی اصلی آنها باشد. به‌طور مثال در موضوع عکاسی از کودکان و انتشار آن در فضای مجازی کشورها قوانین متعددی را وضع کردند. تاجایی‌که حتی بسیاری از نوجوان‌ها به‌دلیل انتشار تصویرشان در کودکی توسط والدین حق شکایت از آنها را دارند.

حتی قوانین بسیاری از کشورها، به مرور زمان، حقوق بیشتری برای کودکان در این زمینه قائل شده است. مثلا در سال ۲۰۱۶ میلادی در روزنامه «دیلی‌میل» خبری منتشر شد که بازگو می‌کرد دختر ۱۸ساله اتریشی از والدین خود به‌علت خودداری از حذف عکس‌هایی که از او در کودکی در فیس‌بوک منتشر کرده‌اند شکایت کرده است. او انتشار این عکس‌ها را «شرم‌آور» و نقض حریم شخصی خود خوانده است. این دختر که نامش بنابر قوانین اتریش فاش نشده، درباره والدین خود که «بنرکار این روزنامه گفته است: «هیچ حدومرز و هیچ شرمی نداشته‌اند. برایشان مهم نبوده است من در چه حالتی هستم و حتی زمانی که برهنه روی تخت سفری دراز کشیده‌ام یا بر لحظه دیگر زندگی من عکاسی و منتشر شده است». سال گذشته هم دختری در انگلیس از والدین خود به‌دلیل انتشار عکس‌های نامناسب در فضای مجازی شکایت کرد. به‌گفته او، پدر و مادر این دختر در کودکی وی را با دوربین تعقیب می‌کردند و در هر شرایطی او از عکس می‌گرفتند. شاید خیلی طول نکشد که یکی از نوجوانان ایرانی هم که امروز جزئی‌ترین رفتارشان توسط والدین آنها تصویربرداری و در پلتفرم‌های شبکه‌های اجتماعی مانند اینستاگرام، یوتیوب و سایر پلتفرم‌ها منتشر می‌شود تا برای پدر و مادرشان شهرت، لایک و کامنت به همراه بیاورد به صف این شاکیان بپیوندند.

همچنین حدود ۹ سال قبل هم روزنامه انگلیسی «دیلی‌تلگراف» به نقل از پلیس فرانسه، به پدر و مادرها هشدار داد که انتشار تصاویر کودکان‌شان در شبکه‌های اجتماعی متوقف کنند. زیرا فرزندان آنها ممکن است بعدها از آنها به‌خاطر نقض حقوق حریم خصوصی یا به خطر انداختن امنیت‌شان شکایت کنند. پلیس فرانسه هشدار داده بود انتشار عکس‌های خانوادگی از جمله کودکان در فضای مجازی ممکن است به سوءاستفاده نسبت منتهی شود. برخی از والدین پس از این هشدار مجبور به پاک‌کردن عکس‌های برهنه نوزادان و فرزندان خردسال خود در شبکه‌های اجتماعی شدند. براساس قوانین حفظ حریم خصوصی فرانسه، والدین ممکن است درصورت اثبات نقض حریم خصوصی دیگران از جمله کودکان‌شان بدون اجازه آنها، با مجازات‌هایی شدید از جمله زندان یا پرداخت ۴۵ هزار یورو (۳۵ هزار پوند) جریمه مواجه شوند. به‌گفته «اریک دلکروا»، کارشناس اخلاق و قوانین اینترنت، در این گزارش، در چند سال آینده، کودکان به‌راحتی می‌توانند والدین‌شان را به‌خاطر انتشار عکس‌های دوران کودکی‌شان به دادگاه بکشانند. اقدام پلیس فرانسه به پیروی از کمپین مشابهی توسط پلیس آلمان و هشدار درباره حفظ حریم خصوصی کودکان انجام شده بود.

در سال ۲۰۱۸ هم خبری منتشر شد که انتشار عکس‌های فرزندان زیر سن قانونی می‌تواند والدین ایتالیایی را با جریمه ۱۰هزاریورویی مواجه کند. والدینی که عکس‌های کودکان زیر سن قانونی خود را بدون اجازه آنان در شبکه‌های اجتماعی منتشر می‌کنند، ممکن است تا ۱۰ هزار یورو جریمه دریافت کنند. این حکم توسط دادگاهی در رم، پایتخت ایتالیا در ماه دسامبر ۲۰۱۷ صادر شد که به موجب آن قاضی می‌تواند به فضای آنلایی به‌خصوص شبکه‌های اجتماعی منتشرشده و همین‌طور جریمه نقدی والدین به نفع فرزندان را صادر کند. این حکم در ابتدا برای والدین نوجوان ۱۶سالهای صادر شد که عکس‌های او را بدون اجازه در شبکه‌های اجتماعی به اشتراک می‌گذاشتند. این تصمیم به ماده ۹۶ قانون حق مؤلف (کپی‌رایت) ایتالیا اشاره دارد که در آن به‌اشتراک‌گذاشتن عکس از چهره افراد بدون گرفتن رضایت آنان، به‌جز در برخی موارد استثنایی، ممنوع است. همچنین به موجب ماده ۱۶ کنوانسیون ۱۹۸۹ حقوق کودک، حریم خصوصی کودکان نباید شکسته شود یا به خطر بیفتد و کودکان در این موارد حق شکایت و طلب حقوق خود را دارند.

قوانین انتشار عکس کودکان در کشورهای مختلف

کودکان در مارس ۲۰۲۲ میلادی از قوانین جدیدی برای مقابله با آزار آنلایی کودکان رونمایی کرد. طبق این قوانین پلتفرم‌های آنلایی موظف هستند اطلاعات کودکان را در فضای آنلایی حفاظت کنند. در نوامبر ۲۰۲۱ فرانسه قانون کار به‌زودی تولیدکنندگان موبایل و رایانه مانند ایبل و... را وادار می‌کند گزینه‌ای برای محدودکردن دسترسی کودکان به اینترنت را برای والدین فراهم کنند. این قانون در اوایل نوامبر ۲۰۲۱ توسط اعضای پارلمان این کشور ارائه شد و اماونول مکرون، رئیس‌جمهور فرانسه نیز از آن استقبال کرد. در ژانویه ۲۰۲۲ نمایندگان پارلمان فرانسه نیز قانون را تایید کردند. پس از آن و پس از تکمیل فرایند در کمیته ملی و سنای فرانسه، مکرون این قانون را در دوم مارس ۲۰۲۲ امضا و اجرا کرد. همچنین این قانون به‌طور کاملا واضح استفاده و جمع‌آوری اطلاعات شخصی کاربران زیر سن قانونی را برای مقاصد تجاری مانند بازاریابی مستقیم ممنوع می‌کند.

فیلیپین هم چنین قانونی برای کشور خود وضع کرده. در این لایحه آزارهای آنلاین احتمالی برای کودکان ازجمله سوءاستفاده جنسی و محتوای آزاردهنده، قذفی و تعقیب سایبری، قاچاق کودکان، جعل هویت آنلاین، آماده‌سازی کودکان در فضای آنلاین برای آزارهای جنسی و محتوای افراطی را دربرگرفته است. طبق لایحه سوءاستفاده جنسی از کودکان در فضای آنلاین، مجرمانی که خارج از محدوده قضائی فیلیپین جرم مرتکب می‌شوند، باید به این کشور تحویل داده شوند.

همچنین شیوع همه‌گیری کرونا هند را مجبور کرد اقداماتی برای حفاظت از کودکان در فضای آنلاین به کار گیرد. نارندی کووید ۱۹ سبب شد دانش‌آموزان بیش‌ازپیش به فناوری اینترنت وابسته شوند. از سویی آنها از اینترنت برای کودک حضور در کلاس‌های درس استفاده می‌کردند و از سوی دیگر، به بازی‌های رایانه‌ای معتاد می‌شدند. در همین مورد دولت هند دستورالعملی برای معلمان و والدین درخصوص ایمنی بازی‌های آنلاین صادر کرده است. براساس دستورالعمل مذکور دولت هند اعلام کرده والدین و کودکان مراقب رفتارهای خصوصی عجیبی باشند که با فعالیت‌های آنلاین کودکان مرتبط است یا درباره افزایش مدت‌زمانی که در فضای آنلاین به‌خصوص شبکه‌های اجتماعی می‌گذرانند، دقت کنند. علاوه‌براین هنگامی که کودک مشغول بازی آنلاین است درصورت وقوع رویدادی عجیب، باید اسکرین‌شات گرفته و مورد مذکور گزارش شود. والدین و معلمان باید کودک را تشویق کنند حریم خصوصی خود را در فضای آنلاین محافظت کنند و برای این منظور از آنها بخواهند از آوانارهای استفاده کنند که هویت واقعی‌شان را افشا نمی‌کند.

آنچه در بالا گفته شد نگاتی مهم درباره توصیه‌های دولت هند است. واضح است که بازی‌های آنلاین یکی از بخش‌های مهم بازی‌های رایانه‌ای هستند و هنوز هم ریسک امنیتی بالایی نه‌تنها برای کودکان، بلکه برای والدین نیز دارند. در سال ۲۰۲۱ مورد زیادی از رخدادهای ناخوشایند مربوط به بازی‌های آنلاین از جمله قصد خودکشی و سوءاستفاده از کودکان برای به‌کارگیری آنها در کارتل‌های مواد مخدر رصد شد.

استرالیا یکی دیگر از کشورهای پیشرو در زمینه وضع قوانینی جهت محافظت از کودکان در فضای آنلاین است. در این کشور پیش‌نویس قانونی ارائه شده تا شبکه‌های اجتماعی را وادار کند برای کاربران کمتر از ۱۶ سال رضایت والدین را دریافت کنند. در این پیش‌نویس جریمه‌ای تا ۱۰ میلیون دلار استرالیایی (۷.۵ میلیون دلار) برای پلتفرم‌های اینترنتی خاطی در نظر گرفته شده است. به‌این‌ترتیب استرالیا نیز به جمع کشورهایی می‌پیوندد که مشغول کنترل سنی شبکه‌های اجتماعی هستند و تلاش دارند قدرت شرکت‌های فناوری بزرگ را کنترل کنند.

محتوای آزارده‌شده ایجاد کنند. آنها باید نسبت به ارزیابی‌ها و انجام اقداماتی براساس گزارش‌های ارزیابی پاسخ‌گو باشند. همچنین شرکت‌های فناوری باید درباره اقداماتی که در زمان مناسب اتخاذ شده به کاربران اطلاع‌رسانی کنند.

همچنین اتحادیه اروپا نیز در این زمینه استراتژی اینترنت بهتر برای کودک را تدوین کرد. در این استراتژی مجموعه‌ای از اقدامات پیشنهاد می‌شود که نخستین کام آن تولید محتوای آنلاین خلاقانه و آموزشی برای کودکان همچنین هم‌رسانی تجربه‌های آنلاین مثبت برای کودکان خردسال است. در این استراتژی به تنظیمات حریم خصوصی مناسب با سن یا استفاده از کنترل‌های والدین و همچنین توجه به رتبه‌بندی سنی و طبقه‌بندی محتوا در زمره راهکارهای عملی سند راهبردی کمیسیون اروپا درخصوص اینترنت بهتر برای کودکان اشاره شده است. علاوه‌براین کمیسیون اتحادیه اروپا در پی ۲۰۲۲ لایحه‌ای را برای جلوگیری و مبارزه با سوءاستفاده جنسی از کودکان در فضای آنلاین ارائه کرد. این درحالی است که در سال ۲۰۲۱، ۸۵.۵ میلیون عکس و ویدیو مربوط به آزار جنسی کودکان گزارش شد. قوانین پیشنهادی تهیه‌کنندگان، سرویس‌ها را ملزم به ردیابی، گزارش‌دهی و حذف محتوای آزار جنسی کودکان در وب‌سایت‌هایشان می‌کند. آنها باید ریسک سوءاستفاده از سرویس‌هایشان را کاهش دهند و اقداماتی متناسب با ریسک و تقویت ایمنی انجام دهند.

فرانسه نیز یکی دیگر از کشورهایی است که محافظت از کودکان در فضای آنلاین را در دستور کار خود دارد. در نوامبر ۲۰۲۱ فرانسه قانون کار به‌زودی تولیدکنندگان موبایل و رایانه مانند ایبل و... را وادار می‌کند گزینه‌ای برای محدودکردن دسترسی کودکان به اینترنت را برای والدین فراهم کند. این قانون در اوایل نوامبر ۲۰۲۱ توسط اعضای پارلمان این کشور ارائه شد و اماونول مکرون، رئیس‌جمهور فرانسه نیز از آن استقبال کرد. در ژانویه ۲۰۲۲ نمایندگان پارلمان فرانسه نیز قانون را تایید کردند. پس از آن و پس از تکمیل فرایند در کمیته ملی و سنای فرانسه، مکرون این قانون را در دوم مارس ۲۰۲۲ امضا و اجرا کرد. همچنین این قانون به‌طور کاملا واضح استفاده و جمع‌آوری اطلاعات شخصی کاربران زیر سن قانونی را برای مقاصد تجاری مانند بازاریابی مستقیم ممنوع می‌کند.

فیلیپین هم چنین قانونی برای کشور خود وضع کرده. در این لایحه آزارهای آنلاین احتمالی برای کودکان ازجمله سوءاستفاده جنسی و محتوای آزاردهنده، قذفی و تعقیب سایبری، قاچاق کودکان، جعل هویت آنلاین، آماده‌سازی کودکان در فضای آنلاین برای آزارهای جنسی و محتوای افراطی را دربرگرفته است. طبق لایحه سوءاستفاده جنسی از کودکان در فضای آنلاین، مجرمانی که خارج از محدوده قضائی فیلیپین جرم مرتکب می‌شوند، باید به این کشور تحویل داده شوند.

همچنین شیوع همه‌گیری کرونا هند را مجبور کرد اقداماتی برای حفاظت از کودکان در فضای آنلاین به کار گیرد. نارندی کووید ۱۹ سبب شد دانش‌آموزان بیش‌ازپیش به فناوری اینترنت وابسته شوند. از سویی آنها از اینترنت برای کودک حضور در کلاس‌های درس استفاده می‌کردند و از سوی دیگر، به بازی‌های رایانه‌ای معتاد می‌شدند. در همین مورد دولت هند دستورالعملی برای معلمان و والدین درخصوص ایمنی بازی‌های آنلاین صادر کرده است. براساس دستورالعمل مذکور دولت هند اعلام کرده والدین و کودکان مراقب رفتارهای خصوصی عجیبی باشند که با فعالیت‌های آنلاین کودکان مرتبط است یا درباره افزایش مدت‌زمانی که در فضای آنلاین به‌خصوص شبکه‌های اجتماعی می‌گذرانند، دقت کنند. علاوه‌براین هنگامی که کودک مشغول بازی آنلاین است درصورت وقوع رویدادی ع